

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ THANH NIÊN TRONG CÔNG TÁC GIÁO DỤC THANH NIÊN HIỆN NAY

ThS. Hoàng Bảo Trường - ThS. Lê Thị Thu Phương

Phân hiệu Học viện Phụ nữ Việt Nam

Thanh niên - lực lượng kế thừa của Đảng đối với sự nghiệp Cách mạng của Đảng, đối với tương lai, vận mệnh của dân tộc và là thanh niên cũng chính là tiền đề của Tổ quốc. Vào những năm đầu khi nước ta giành được độc lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: “*Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà*”, “*nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh, một phần lớn là do các thanh niên*”²⁰. Điều này chứng tỏ, Chủ tịch Hồ Chí Minh của chúng ta đã nhìn nhận, đánh giá vai trò, vị trí của thanh niên trong tiến trình lịch sử qua các thời kỳ cách mạng vô cùng quan trọng.

Ở mỗi thời kỳ khác nhau, yêu cầu về vai trò của thanh niên cũng khác nhau. Và hiện nay đứng trước vận mệnh mới của đất nước, trước thách thức hội nhập và phát triển, với những cơ hội và thách thức mới cần đảm bảo thanh niên có thể gánh vác vai trò quan trọng vốn có của mình. Để đáp ứng được yêu cầu trong thời đại mới đối với thanh niên đòi hỏi công tác đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực, rèn luyện kỹ năng, trau dồi thái độ luôn được ưu tiên hàng đầu và thực hiện liên tục, thường xuyên.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của thanh niên trong tiến trình lịch sử qua các thời kỳ cách mạng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định tiềm năng, vai trò, vị trí quan trọng của thanh niên trong sự nghiệp cách mạng, luôn tin tưởng và nhìn nhận thanh niên theo quan điểm phát triển. Ngay từ khi đất nước còn trong đêm đen nô lệ, Người đã nêu tư tưởng: Thức tỉnh thanh niên để đi đến thức tỉnh dân tộc. Vào những năm đầu khi nước ta giành được độc lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “*Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà*”, Người cho rằng sự phát triển trong tương lai của đất nước và tiền đề về vang của dân tộc nằm trong tay thanh thiếu nhi. Vì thế, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: Thanh niên “*phải tham gia ý kiến vào công việc của chính phủ, chiến đấu giữ lấy*

²⁰ Hồ Chí Minh: Về giáo dục thanh niên, Nxb Thanh niên, HN, 1980, tr.82, 84

nền độc lập và tự rèn luyện từ bây giờ để sau này lên thay những thủ lĩnh mà gánh vác những việc trọng đại của nước nhà”²¹

Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ vai trò của thanh niên trên cả hai bình diện xã hội và mối quan hệ kết nối quá khứ với tương lai không thể tách rời nhau: *“Thanh niên là người tiếp sức cách mạng cho thế hệ thanh niên già, đồng thời là người phụ trách, dìu dắt thế hệ thanh niên tương lai”²²*. Vai trò này vô cùng quan trọng quyết định vận mệnh của dân tộc và của giai cấp công nhân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhìn nhận thanh niên theo quan điểm phát triển và toàn diện. Người căn dặn cán bộ, đảng viên phải tránh thái độ thành kiến, hẹp hòi, bảo thủ, cô độc đối với thanh niên. Bởi theo Người, thanh niên sống trong điều kiện mới tất yếu có những nhu cầu, lợi ích khác với cha, anh họ, không nên xem xét thanh niên một cách cứng nhắc, trước sao nay vậy. Người nói: cần phải đi sâu vào đời sống, hiểu rõ tâm lý của thanh niên và giúp đỡ họ giải quyết vấn đề một cách thiết thực.

Trên cơ sở nhìn nhận vai trò quyết định của thanh niên đối với sự nghiệp cách mạng và tương lai của dân tộc, đất nước, Người đã dành sự quan tâm đặc biệt đến công tác thanh niên. Chính người đã sáng lập, rèn luyện Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Sau khi giành được chính quyền, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã lãnh đạo Nhà nước đề ra các chính sách thanh niên phù hợp với từng thời kỳ cách mạng, đặc biệt là về mặt giáo dục, đào tạo. Công tác thanh niên mà cơ bản là đào tạo, giáo dục, phát huy thanh niên theo Người là quá trình tác động đồng bộ của các chủ thể từ gia đình, đoàn thể, xã hội cho đến các cấp ủy đảng và chính quyền. Người đưa ra luận điểm nổi tiếng: *“Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người”²³*. Trước lúc đi xa, trong Di chúc để lại cho Đảng và dân tộc, Bác còn căn dặn: Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là việc rất quan trọng và rất cần thiết.

Nội dung bao quát trong công tác thanh niên của Chủ tịch Hồ Chí Minh là hình thành *“lớp người kế thừa xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa hồng vừa chuyên”*. *“Hồng”* theo tư tưởng của Người là *“quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng. Đó*

²¹ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 4, Nxb Chính trị quốc gia, 1995, HN, tr.29.

²² Hồ Chí Minh, Sđd, tr.315

²³ Hồ Chí Minh tuyển tập, tập II, Nxb Sự thật, 1980, tr.129.

là *điều chủ chốt nhất*²⁴; còn “chuyên” là trình độ chính trị, văn hóa, khoa học, kỹ thuật và quân sự.

Để thực hiện nội dung và mục đích của công tác thanh niên không có cách nào khác là giáo dục và tổ chức thanh niên. Vấn đề quan trọng được Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra là phải tổ chức thanh niên thành lực lượng chính trị hùng hậu chung quanh Đảng. Tổ chức tập hợp thanh niên là điều kiện để giáo dục và ngược lại phải tiến hành đào tạo, giáo dục thanh niên qua tổ chức. Phải kiên trì xây dựng một tổ chức thanh niên cộng sản làm cánh tay và đội hậu bị của Đảng.

Tại Đại hội Đoàn toàn quốc lần thứ II (1956), Người dạy: *“Đoàn là cánh tay đắc lực của Đảng để thực hiện những chủ trương, chính sách cách mạng”*²⁵, Người còn căn dặn: *“Phải củng cố tổ chức Đoàn, phải đoàn kết nội bộ thật chặt chẽ và phải đoàn kết rộng rãi các tầng lớp thanh niên”*²⁶. Theo Người, củng cố tổ chức đoàn là điều kiện tiên quyết để mở rộng mặt trận đoàn kết tập hợp thanh niên. Nhưng muốn củng cố tổ chức đoàn thì trước hết phải “đoàn kết nội bộ thật chặt chẽ” để thống nhất ý chí và hành động trong nội bộ đoàn, làm cho tổ chức đoàn thật sự là tổ chức của những thanh niên tiên tiến, có lý tưởng cách mạng và phấn đấu kiên định vì lý tưởng đó. Tại buổi lễ kỷ niệm 30 năm Ngày thành lập Đảng, Người chỉ rõ: *“Đoàn thanh niên lao động - phải là cánh tay đắc lực của Đảng trong việc tổ chức và giáo dục các thế hệ thanh niên, nhi đồng thành những chiến sĩ tuyệt đối trung thành với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản”*²⁷. Đây là một chức năng hết sức quan trọng của tổ chức Đoàn với tư cách là một tổ chức quần chúng gần Đảng nhất mà trong Điều lệ Đảng từ trước đến nay đều ghi rõ.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên căn dặn phải ra sức đoàn kết, tập hợp thanh niên thành một mặt trận rộng lớn. Theo Người, đoàn kết tập hợp thanh niên là mặt công tác lớn, một nhiệm vụ rất quan trọng của Đoàn. Người yêu cầu tổ chức Đoàn phải nghiên cứu tìm ra những hình thức và phương pháp thích hợp để đoàn kết và tổ chức thanh niên một cách rộng rãi và vững chắc. Các hình thức và phương pháp đó vừa thu hút rộng rãi thanh niên tham gia nhưng phải được định hướng vững chắc, nghĩa là có

²⁴ Hồ Chí Minh: Về giáo dục thanh niên, Nxb Thanh niên, HN, 1980, tr.28.

²⁵ Hồ Chí Minh: Về giáo dục thanh niên, Nxb Thanh niên, HN, 1980, tr.165.

²⁶ Hồ Chí Minh: Về giáo dục thanh niên, Nxb Thanh niên, HN, 1980, tr.165.

²⁷ Hồ Chí Minh: Về giáo dục thanh niên, Nxb Thanh niên, HN, 1980, tr.166.

mục tiêu phấn đấu rõ ràng, có tính ổn định và triển vọng phát triển. Theo Người, muốn củng cố và phát triển Đoàn phải liên hệ rộng rãi và chặt chẽ với các tầng lớp thanh niên. Phải quan tâm đến đời sống công tác, học tập của thanh niên và tất cả đoàn viên phải gương mẫu. Trong công tác xây dựng đoàn, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn lưu ý về việc phải phát triển đoàn viên về số lượng đồng thời phải coi trọng việc nâng cao chất lượng. Người dạy: Tổ chức Đoàn phải rộng hơn Đảng... cố nhiên khi kết nạp đoàn viên cần phải lựa chọn cẩn trọng những thanh niên tốt.

Là người sáng lập và rèn luyện Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Bác Hồ luôn chú trọng vấn đề tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên và công tác đoàn. Người căn dặn: “*Chi bộ phải chăm lo xây dựng Đoàn thanh niên cho thật tốt*”, đồng thời: “*Trung ương và các cấp đảng bộ địa phương phải chăm sóc hơn nữa đến công tác thanh niên*” trong đó vấn đề quan trọng là chăm lo công tác xây dựng đoàn để “*phát huy tác dụng tiên phong của Đoàn về mọi mặt*”. Chủ tịch Hồ Chí Minh còn rất coi trọng vai trò của nhà nước trong công tác thanh niên. Ngay sau Cách mạng Tháng Tám, Người đã chỉ thị thành lập Bộ Thanh niên rồi Nha Thanh niên trong chính phủ để chăm lo công tác thanh niên. Người căn dặn công tác thanh niên “*phải liên hệ với các lực lượng của chính phủ*”. Điều này có nghĩa là muốn đưa công tác thanh niên đạt đến kết quả như mong muốn, trước hết Đảng cần tăng cường sự lãnh đạo và tổ chức sự phối hợp giữa nhiều lực lượng trong đó Chính phủ.

Như vậy, Tư tưởng Hồ Chí Minh về thanh niên và công tác thanh niên là sự tổng kết lý luận và thực tiễn được nâng lên tầm cao qua các thời kỳ cách mạng, đang và sẽ tiếp tục dẫn dắt chúng ta trên con đường xây dựng, tổ chức thanh niên thành lực lượng cách mạng, phát huy mọi tiềm năng to lớn của thanh niên vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh; vì hạnh phúc, tương lai tương sáng của tuổi trẻ.

2. Vấn đề thanh niên và nhu cầu giáo dục cho thanh niên hiện nay

Tại diễn đàn “*Thanh niên với các vấn đề xã hội hiện nay*” đã trao đổi, làm rõ những vấn đề mà thanh niên quan tâm hiện nay đó là: vấn đề đào tạo nghề, giải quyết việc làm cho thanh niên hoàn thành nghĩa vụ quân sự trở về địa phương; thanh niên còn thụ động trong việc tham gia các hoạt động phong trào; công tác phòng, chống tội phạm và tệ nạn xã hội trong thanh niên; chính sách hỗ trợ hội viên, thanh niên tiếp cận thông tin; vấn đề ô nhiễm môi trường tại các khu dân cư...

Trong bối cảnh môi trường mạng, nhất là mạng xã hội có nhiều đối tượng bất mãn, suy thoái, lôi kéo thanh niên, có nhiều thông tin tiêu cực bịa đặt làm ảnh hưởng đến niềm tin của thanh niên.

Đồng thời, mặt trái của kinh tế thị trường, những thách thức của hội nhập kinh tế thế giới, đặc biệt những âm mưu thủ đoạn nham hiểm của các thế lực thù địch đang tác động mạnh mẽ đến thanh niên, khiến cho không ít người chạy theo lối sống thực dụng, sa ngã, hư hỏng, xa rời các giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc, có thái độ thờ ơ, bàng quan trước các sự kiện kinh tế, chính trị của đất nước. Một số thanh niên mơ hồ về bản chất, âm mưu, thủ đoạn của kẻ thù. Điều nguy hiểm hiện nay là đã xuất hiện một bộ phận thanh niên tôn thờ chủ nghĩa cá nhân, sống ích kỷ, chạy theo lợi ích vật chất, coi đồng tiền là trên hết. Cá biệt có một số thanh niên phạm vào các tệ nạn xã hội, vi phạm pháp luật. Nhiều vụ án được khám phá trong thời gian gần đây cho thấy tỷ lệ phạm tội trong thanh niên có chiều hướng gia tăng.

Một trong các nguyên nhân của những biểu hiện yếu kém nêu trên là do chúng ta chưa thật sự quan tâm giáo dục đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ trước những biến đổi to lớn của đất nước. Nội dung giáo dục đạo đức, lối sống còn thiếu chiều sâu, chưa thiết thực. Hình thức giáo dục đạo đức, lối sống còn sơ sài, chưa có sức hấp dẫn, lôi cuốn thanh niên. Sự phối kết hợp giữa các cơ quan chức năng, giữa nhà trường, gia đình, xã hội còn nhiều hạn chế.

3. Một số định hướng nhằm vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về thanh niên trong công tác giáo dục thanh niên hiện nay

Chúng ta xây dựng hình mẫu thanh niên trong thời kỳ mới với năng lực, phẩm chất, bản lĩnh đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Việc tích cực triển khai xây dựng Hệ tri thức Việt số hóa khơi dậy khát vọng, niềm đam mê khoa học công nghệ của thanh niên để Đoàn và các tổ chức của thanh niên ngày càng vững mạnh toàn diện, đủ sức đảm nhận vai trò nòng cốt trong phong trào thanh niên, các hội thành viên, các hội thanh niên, sinh viên là rất quan trọng.

Chúng ta cần thường xuyên chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng, lối sống trong sạch, lành mạnh cho thanh niên. Cần quan tâm giáo dục những vấn đề cơ bản về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng, đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh, nhằm xây dựng cho thanh niên thế giới quan, phương pháp luận đúng đắn để giải quyết những vấn đề do

thực tiễn đặt ra. Chú trọng giáo dục làm cho thanh niên nhận thức đúng các giá trị chân, thiện, mỹ, những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc. Nhà trường, gia đình, các tổ chức, đoàn thể, đặc biệt Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh phải thường xuyên quan tâm bồi dưỡng cho thanh niên những tình cảm cao đẹp về tình yêu quê hương, đất nước: “mình vì mọi người, mọi người vì mình”, “thương người như thể thương thân”, quên mình vì nghĩa lớn... Từ đó hình thành cho họ lối sống trong sạch, lành mạnh, những hành vi đạo đức trong sáng phù hợp với các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc và thời đại.

Phải kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội trong việc giáo dục, rèn luyện đạo đức, lối sống cho thanh niên. Gia đình là nơi lưu giữ các giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp của dân tộc, là môi trường đầu tiên hình thành đạo đức cho thanh niên. Gia đình là nơi mà tình yêu quê hương, đất nước, yêu thương con người được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác. Do đó trong gia đình, ông bà, cha mẹ phải thật sự mẫu mực, làm gương về đạo đức, yêu thương, chăm lo bồi dưỡng thế hệ trẻ. Để giáo dục đạo đức cho thanh niên, mỗi gia đình cần giữ gìn đạo đức, nề nếp gia phong, phát huy các giá trị đạo đức truyền thống, làm cho các giá trị đó ngày càng toả sáng, góp phần bồi dưỡng tư tưởng tình cảm cao đẹp cho thế hệ con cháu. Bên cạnh đó, Nhà trường không chỉ dạy chữ, dạy nghề mà còn là nơi dạy người. Giáo dục lý tưởng, đạo lý làm người là nội dung giáo dục hàng đầu trong nhà trường hiện nay và phải đặc biệt coi trọng. Một số nhà trường mới chỉ quan tâm trang bị kiến thức chuyên môn, tay nghề mà xem nhẹ hoặc thiếu quan tâm giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh, sinh viên.

Cần chú trọng tuyên truyền, phổ biến, giáo dục ý thức chấp hành pháp luật trong thanh niên, từ những việc như không xả rác bừa bãi, không phát ngôn thiếu văn hóa... Cần phối hợp tăng cường chăm lo tốt hơn nhu cầu, lợi ích của thanh niên, trong đó có việc tập trung hỗ trợ thanh niên tiếp cận cơ hội học tập, hình thành môi trường thuận lợi cho thanh niên phát triển năng lực làm việc.

Đặc biệt quan tâm đến vấn đề việc làm, hoạt động hướng nghiệp cho thanh niên, quan tâm thỏa đáng tới các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, vui chơi giải trí lành mạnh cho thanh niên, nhất là khu công nghiệp, vùng nông thôn, vùng sâu vùng xa.

Lắng nghe nhiều ý kiến hơn nữa của thanh niên nhằm nghiên cứu, điều chỉnh, bổ sung và hoàn thiện hơn nữa chính sách hỗ trợ thanh niên.

Cùng với đó, các cấp bộ Hội, các cơ sở giáo dục cần chủ động xây dựng kế hoạch, đưa ra những giải pháp trong hoạt động phong trào để từ đó thu hút, tập hợp thanh niên tham gia vào tổ chức, tích cực thi đua học tập, lao động, sản xuất, xây dựng quê hương, đất nước ngày càng giàu đẹp, văn minh./.